

MMO tarafından "Uluslararası Doğalgaz Kongresi ve Sergisi 2007" yapıldı...

GARİP BİR ENERJİ SEKTÖRÜ YARATILDI

Makina Mühendisleri Odası'nca (MMO) 3-5 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilen "Uluslararası Doğalgaz Kongresi ve Sergisi"ne, elektrik üretiminde doğalgaza olan bağımlılık, yakın dönem için öngörülen elektrik açığı ve doğalgaz bağımlılığının daha da artma riski damgasını vururken, BOTAŞ'ın özelleştirilmesi konusunda kamuda oluşan görüş ayrılığı gün yüzüne çıktı.

Kongre'de Türkiye'nin doğalgaz sektörünün yeniden yapılandırılması ve

doğalgaz politikaları tartışılırken, sektördeki kamu kuruluşu olan ve Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) gibi uluslararası projeleri başarıyla tamamlamış olan BOTAŞ'ın içinde bulunduğu büyük mali sıkıntı ve kuruluşun karşı karşıya bulunduğu büyük sorunların çözümü de masaya yatırıldı.

Kongre Yürütme Kurulu Üyesi Oğuz Türkyılmaz tarafından açılan Uluslararası Doğalgaz Kongresi'nin açılış konuşmalarını, MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz,

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, BOTAŞ Genel Müdür Vekili Saltuk Düzyol ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Bekir Aksoy yaptı.

Enerji Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Aksoy, BOTAŞ'ın uluslararası konununun sürdürülmesi ve uluslararası müteahhitlik birikiminden yararlanılması gerektiğini kaydetti. Son 10 yılda tüketimi en çok artan enerji yakıtının doğalgaz olduğuna dikkat çeken Aksoy, son 10 yılda doğalgaz tüketiminin

Makina Mühendisleri Odası'nca 3-5 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen "Uluslararası Doğalgaz Kongresi ve Sergisi 2007" Türkiye'nin artan doğalgaz bağımlılığı ve yaklaşan elektrik açığı riski uyarılarına sahne olurken, BOTAŞ'ın özelleştirilmesi konusunda kamuya da yansıyan görüş ayrılığını gün yüzüne çıkardı.

yüzde 40, sıvılaştırılmış doğalgaz olarak bilinen LNG'nin ise tüketiminin yüzde 100 arttığını ifade etti. Aksoy, bakanlığın doğalgaz politikalarını anlatırken, uluslararası doğalgaz yatırımlarında şimdiye kadar uygulanan "Transit Geçiş Hakkı" ücretinin yanı sıra bundan böyle doğalgaz ticaretinden de pay alınmasına önem verileceğini söyledi. Müsteşar Yardımcısı Bekir Aksoy, Rusya ile 2003 Kasım ayında mevcut 3 doğalgaz anlaşması üzerinde varılan uzlaşmayla yüzde 85 olarak belirlenmiş, "al ya da öde" miktarının yüzde 75'e çekildiğini, anlaşmaların bitimine kadar toplam 40 milyar metreköplük kontrat miktarının düşürüldüğünü, bunun da bedel olarak maliyetinin 12 milyar doları bulduğunu bildirdi.

"Bağımsızlığı Esas Alan Politikalar Uygulanmalı"

TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı, enerji arz güvenliğinin dış politika unsuru ve stratejik öneme sahip olduğunu anımsattı. AB, Rusya, Polonya, Ukrayna ilişkilerine de dikkat çekerek, enerji kaynaklarının kontrolü konusunda uluslararası çatışma

ve gerginliklerin gündeme geleceğini ifade eden Soğancı, şöyle konuştu:

"Avrupa Birliği'nin enerji temin politikalarında dördüncü arter olarak tanımlanan geçiş hattı da Türkiye'dir. Ülkemiz hem öz kaynakların kullanımında, hem de zengin enerji kaynaklarının, tüketimi yüksek Batı dünyasına ulaştırılmasında uluslararası geçiş yolu olma hususunda bağımsızlığını esas alan politikalar oluşturmak ve izlemek zorundadır. Dünyada da, bir yandan hakim güç odakları arasında zengin petrol ve doğalgaz rezervlerinin kontrolüne yönelik çatışma ve gerilimler artmakta, ABD tarafından dünyanın enerji kaynakları açısından zengin bölgelerinde askeri güç kullanımına gidilmektedir."

AB'ye uyum ve AB merkezli bölgesel platformlar çerçevesinde enerji alanında ticarileştirme uygulamalarının sürdürüldüğünü anımsatan Soğancı, bu uygulamaların yarattığı tahribatı dile getirdi. Soğancı, sürdürülen politikalar konusunda eleştiri ve uyarılarını şöyle sıraladı:

"Türkiye, yeni liberal politikalar doğrultusundaki uygulamalarla enerji sektöründe ulusal ihtiyaçlarının tam tersine gelişen bir sürecin içine sokulmuştur. Ülke ihtiyaçlarına uygun programlar geliştirilmesi yerine, enerji sektöründe her türden uygulama 'özelleştirme' amacına tabi kılınmış, sektördeki kamu kurumları bu politikaların yaşama geçirilmesi amacıyla nitelikleri ve işlevleri açısından geriletilmiştir. Doğalgaz alım anlaşmaları ve özel sektör elektrik anlaşmaları her yönüyle kamu kaynaklarının yağmalanması anlamına gelmiştir. Dünya Bankası ile başlayan, IMF, AB direktifleri ile devam eden 'de-regülasyon' süreci, kamu kuruluşlarının içinde işlevsizleştirilmesi ortamı içinde sürdürülmüştür. 'Yolsuzluklar' söz konusu sürecin bir uzantısıdır. Özelleştirme ve liberalizasyon politikalarının ortaya çıkardığı belirsizlik, risk ve çözümsüzlükler gözüne alındığında, enerji altyapısı gelişkin olmayan ve yatırım ihtiyacı olan ülkelerin, önemli ölçüde kendisinin belirleyici olamayacağı dış unsurlara bağımlı hale geldiği"

TMMOB Başkanı Soğancı, enerji kaynaklarının kontrolü konusunda uluslararası düzeyde yaşanan gerginliklere ve enerjinin artan stratejik önemine dikkat çekerek, geçiş yolu konumunda olan Türkiye'nin bağımsızlığı esas alan politikalar uygulaması gerektiğini bildirdi. Soğancı, "Küresel sermayenin açık, tek pazar hedefiyle örtüşen ve yine ulusal yürütmenin dışında 'özerk' kurullarca şekillendirilen bir küresel enerji politikasına bütünleşmeye çalışan 'garip' bir enerji sektörümüz var" dedi.

görülmektedir. Sürdürülen politikaların değiştirilmemesi durumunda, Türkiye'nin sanayileşme ve kalkınma politikalarının ulusal çıkarılara uygun biçimde çizilebilmesini güçleştiren bu durumun aşılabilmesi olanağı da bulunmamaktadır.”

Türkiye'nin enerji alanını, “küresel sermayenin açık, tek pazar hedefiyle örtüşen ve yine ulusal yürütmenin dışında ‘özerk’ kurullarla şekillendirilen bir küresel enerji politikasına bütünleşmeye çalışan ‘garip’ bir enerji sektörü” olarak tanımlayan Soğancı, doğal tekel vurgusu yaparak, merkezi ve stratejik bir planlama gerekliliğini ortaya koydu. Soğancı, “Ülkenin enerji konusunda geleceği; günü -ve kendini- kurtarma peşinde olan siyasi karar vericilere, kendini doğası gereği- küresel sermayenin uygulayıcısı olarak gören üst kurul yöneticilerine, sadece kendi çıkarları penceresinden bakan belirli enerji kaynakları üzerine örgütlenen üretici derneklerine, OSB yöneticilerine, nükleer lobilere bırakılmayacak kadar önem arz etmektedir” diye konuştu.

Kamu Eliyle Yatırım Yapılmalı

MMO Başkanı Emin Koramaz, kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını yok sayan özelleştirme politikalarından vazgeçilmesi gerektiğini söyledi. Bunun yerine kamusal planlamanın esas alınarak kamu eliyle yatırımların yapılması gerektiğini belirten Koramaz, “Türkiye’de enerji politikalarında temel kıstasa kamusal planlamaya dayalı temiz, ucuz ve yerli enerji olmalıdır” dedi.

Koramaz, Rusya ve İran’la bağımlılığı azaltacak çalışmalar yapılması gerektiğini ifade ederken, “Yerli doğalgaz arama ve üretim faaliyetleri desteklenmeli, doğalgaz depolama tesis yatırımlarına öncelik verilmelidir. Mevcut doğalgaz alım anlaşmaları yeniden görüşme konusu yapılmalı, gazın 3. ülkelere satılması gibi ülke-

Rekabet Kurumu’ndan Mustafa Oğuzcan Bülbul:

Yeni doğalgaz temin anlaşmaları yaparken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, AB uygulamalarına da paralel olarak, bu anlaşmalarda son varış noktası maddesi ile en çok kayırılan müşteri gibi 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine (Rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar)

aykırı olan maddelerin bu sözleşmelerde yer almamasıdır. Bu sayede Türkiye, doğalgazın sadece naklini yapan bir “transit ülke” olmaktan çok, İngiltere ya da Hollanda örneğinde olduğu gibi, Orta Doğu ve Kafkaslardan gelen doğalgazın birçoğu AB üyesi olan üçüncü ülkelere satışını gerçekleştiren bir enerji merkezi ülke olma şansına sahip olabilecektir.

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği AB Uzmanı Leyla Akşın:

Enerji başlığı mevzuat uyumu açısından ülkemizin önemli ilerlemeler kaydettiği bir alandır. Ancak özellikle elektrik ve doğalgaz piyasalarının serbestleştirilmesi kapsamında uygulamaya ilişkin sorunlar bulunmaktadır. Öte yandan AB’de de iç pazarın oluşumunun yetersiz kaldığı ve üye ülkelerin henüz

hepsinin tam olarak ilgili mevzuatı uygulayamamakta olduğu da bir gerçektir. Bu çerçevede Komisyonun rekabeti sağlamak için yeni mevzuat önerileri hazırlaması gündeme gelmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği’nin son yıllarda ortak enerji politikaları oluşturmak yönünde sarf ettiği çabalar, ortak kurullar ve standartlar belirleyen yeni mevzuat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda Mart 2007 tarihinde benimsenen enerji ve iklim değişikliği paketinin özellikle etkili olacağı düşünülmektedir.

mizin aleyhine şartlar iptal edilmelidir” diye konuştu. Emin Koramaz, Avrupa’daki enerji arz güvenliği ile ilgili arayışlara dikkat çekerken, Türkiye’nin petrol ve doğalgaz boru hatları için transit ülke olmanın yanı sıra enerji terminali olma niteliğiyle jeopolitik öneminin arttığını söyledi. Hem risk hem de avantajların bulunduğunu belirten Koramaz, Türkiye’nin doğalgaz temin kaynaklarını çeşitlendirmesinin önemine dikkat çekti. Koramaz, “Başta Rusya olmak üzere çeşitli ülkelerle yapılan doğalgaz alım sözleşmeleri, ‘ticari sır’ içerdikleri gerekçesiyle sürekli gizli tutulmakta ve kamuoyundan saklanmaktadır. YİD ve Yİ uygulamalarının sakıncaları açık seçik bir şekilde ortaya çıkmışken, şimdi Elektrik Piyasası Yasası’nda yapılan değişikliklerle elektrik üretim ve dağıtım tesislerinin özel sektöre devredilmesi gündeme getirilmiştir” diye konuştu.

Emin Koramaz, kentsel doğalgaz dağıtım şirketlerinin tümü için geçerli olacak, ülke çapında zorunlu uygulaması olan “İç Tesisat, Servis Hattı, Şebeke Yapım ve Endüstriyel

Tesis Doğalgaz Dönüşüm Şartnamesi” bulunmamasını eleştirirken, “Bu durumda, her kent ve şirketin uygulamaları farklı olabilmektedir. Her kentte farklı uygulamalar olduğu gibi, kentsel gaz şirketlerinin uygulamaları da yeterince denetlenmemektedir” diye konuştu. Bazı kentsel gaz dağıtım şirketleri defalarca uyarılmış olmasına rağmen, “İç Tesisat ve Servis Hatları Sertifikası” almak için başvuran firmalardan MMO SMM Büro Tescil Belgesi istenmemesi konusunda ısrar ettiklerini anlatan Koramaz, doğalgaz dağıtım şirketlerine şu uyarıda bulundu:

“Doğalgaz Piyasası Yasası ve bu Yasa’ya bağlı olarak çıkarılan yönetmelikler, bu sektörde hizmet veren kuruluşların diğer yasa ve yönetmeliklerden kaynaklanan sorumluluklarını ortadan kaldırmamaktadır. Bu husus, EPDK’nın bir yazısı ile Odamıza da bildirilmiştir.”

Makina Mühendisleri Odası’nın bu konuda yaptığı çalışmalarını da anlatan Koramaz, kongrenin ardından alınacak görüş ve öneriler ışığında söz konusu şartnamelerin onaylanması ve yayımlanması için EPDK’ya sunulacağını bildirdi.

“Elektrik Üretimi İçin Doğalgaz Kullanımı” başlıklı panelde de konuşan MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, Türkiye’nin elektriği en pahalıya üreten ülkelerden biri olduğunu, elektrik üretiminde doğalgaza öncelik veren başka bir ülke bulunmadığını söyledi. Koramaz, al ya da öde koşullu uzun süreli doğalgaz anlaşmalarının Türkiye’nin geleceğine ipotek koyduğunu belirtirken,

elektrik üretiminde doğalgaz kullanım oranını yüzde 25’lere çekilmesi gerektiğini kaydetti.

‘Doğalgaz Tiryakiliğinden Mutluyum’

Kojenerasyon Derneği Başkanı Özkan Ağış ise, Koramaz’ın konuşmasını “Tanzimat Fermanı dozunda deklarasyon” olarak nitelendirirken, doğalgazın Türkiye’de kullanımının başlamasının nedenlerini anlattı. Ağış, doğalgazın hayatın içine girdikten sonra “tiryakilik” yaptığını belirtirken, şöyle konuştu:

“Ben bu derle o kadar mutluyum ki, sakın benim derdimi ortadan kaldırmaya çalışma, beni o zaman mutsuz edersin. Bu cazibeye kendini kaptıran sadece Türkiye değil, bütün dünya o cazibenin peşinden koşuyor. Bu cazibe neresinde? Temiz ve çevre dostu, pratik ve kullanışlı. Gelişen sosyal tercihlerimize uygun. Yüksek verimli elektrik üretim sistemleri için en uygun yakıt. Doğalgaz yakan santrallerin kuruluş süreleri kısa, işletmeleri kolay, zamanında devreye girip çıkabiliyor. 7-8 dakika içinde işletmeye giriyor. 15 dakika sonra tam yüke ulaşıyor. Sera gazları salınımı linyit ve kömürün yaklaşık 3’te 1’i kadar. 25 yıllık gaz anlaşmasını bugün piyasaya çıksamz yapamazsınız, yaparsanız da bu fiyatları uygulayamazsınız. Tenkit etmek yerine, al ya da öde hükümlerinin bize tazminat yazmaması için ulus olarak ne yapmamız lazım, bunun üzerinde yoğunlaşmamızın çok daha faydalı olacağı kanaatindeyim.”

‘Yazın Çok Ciddi Krizler Yaşayacağız’

Elektrik Üreticileri Derneği’nden Ahmet Oktay Kavas da, elektrik üreticilerinin büyük kısmının doğalgaz kullandığını anımsatırken, özel sektörü doğalgaz kullanımının gerekçelerini anlatarak savundu. Başta

su olmak üzere diğer kaynakların kullanımını konusunda özel sektörün değerlendirmesi için çaba olmadığını ileri süren Kavas, kamunun fiyat uygulaması nedeniyle özel sektörün maliyetlerinin arttığını iddia etti. Kavas, 1 Temmuz kesintisinin sorumluluğunun özel sektör üzerinde kalmasını hazmedemediğini söylerken, arz açığı nedeniyle doğalgaz da dahil yeni tesislerin devreye alınması gerektiğini belirtti. Kavas, "Yatırım kararı alınsa bile bu yaz çok ciddi krizler yaşayacağız. Türkiye'yi gerçekten çok ciddi sıkıntılar beklemektedir" dedi.

EMO Yönetim Kurulu Başkanı Kemal Ulusaler ise, doğalgazın cazibesine ilişkin anlatımlara, mitolojiden Sirenler'in öyküsüyle şöyle yanıt verdi:

"Sirenler gemiciler yaklaştığında en güzel şarkılarını söylemeye başlıyorlar. O sese doğru gidiyor ve karaya oturuyor. Doğalgaz çok pratik, çok temiz, çevre dostu. Ama bizim mi, nereden nasıl bulacağız, ulaşmak gerçekten kolay mı? Fiyatları sizin tespit etme olanağınız yokken bu işler güzellemeyle, türkü söyleme ile olmuyor. Minarenden at beni yere düşerken tut beni. Tutabilirsen tut, tutabilene aşk olsun."

Ulusaler, öncelikle Türkiye'nin kendi kaynaklarının ortaya konulması ve yol haritasının çizilmesi gerektiğini ifade ederken, bunu kimin yapacağı sorusunun ortada kaldığını anlattı. Kemal Ulusaler, dengeleme ve uzlaştırma ile 1 Ağustos'tan itibaren özel sektörün belli fiyatları elde ederek rahatladığını anlatırken, "Bir olay oluyor, 100 kuruluşluk fiyat 1.1 YTL'ye fırlatıyor. Genel Müdür diyor ki, Allah'tan 1.1 fiyat verdi 1000.1 fiyat verseydi Türkiye batmıştı diyor. Özel sektör bazı şeylerden şikayet etmiyor, sıkıntı duymuyorsa, karşılıklı bir takım problemleri çözmüşler.1 Temmuz'u yapmış yapmamışsın, ama senin defterine yazmış, Halkın defterine ne yazmış, bunu çok iyi değerlendirmek lazım" diye konuştu. ■

Uluslararası Kamu Hizmetleri Araştırma Birimi'nden Prof. Stephen Thomas:

Bir elektrik sisteminin tamamen çökmemesi için arz ve talebin her zaman dengede olması gerekmektedir. Üreticiler üzerinde denetimi olmadan, sistem operatörünün stok güvenliğini sağlaması mümkün değildir. Serbest piyasa, serbest giriş ve çıkışı öngördüğü için üreticilerin ürünlerini pazarda sunmalarını zorun-

lu hale getiremez. Gaz için, arz ve talebin denk olması gerekliliği bu kadar şiddetli olmasa da yine de güçlüdür.

Ürünlerin çoğu için, stokların azlığı veya fiyatların yüksekliği durumunda kullanılabilir hazır yedekler vardır. Yedekleri kullanmaya geçme tehdidi, üreticiler üzerinde fiyat ve mevcudiyet konularında bir disiplin aracı olarak çalışır. Çoğu kullanım için, elektriğin yedeği yoktur ve yedeklerin teorik olarak mümkün olduğu durumlarda bile, tüketiciler genellikle elektriğe kullandıkları cihazlarla bağlıdır. Gaz için, bazı durumlarda yedekler mümkün olsa da tüketiciler yine kullandıkları cihazla gaza bağlıdır.

Modern toplum işleyebilmesi için artık güvenilir elektrik arzına bağımlıdır. Elektrik sistemindeki bir hata, 2003 kesintilerinin açık olarak gösterdiği gibi, anında ciddi refah ve ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Çoğu ürün için piyasa yetersizlikleri, yedeklerin ve stokların kullanımıyla dengelenebilir, fakat bu elektrik için mümkün değildir. Sonuç olarak, elektrik talebi kısa dönemde fiyat değişimiyle kolayca etki altına alınamaz. Rus gaz arzındaki kesintilerin yarattığı sorunlar akıllardadır.

Birbirine bağlı bir şebekede elektrik ve gaz standart ürünlerdir. Başka bir firmaya geçmek daha iyi elektrik veya gaz üretmez. Bu yüzden piyasalar sadece fiyat etkisindedir ve ucuz elektrikten en çok kazananlar ve en iyi anlaşmaya ulaşacak olanlar, pazarlık gücü ve yeteneği olan büyük tüketicilerdir. Eğer piyasa düzgün şekilde işliyorsa, fiyatlar önlenemez bir şekilde kısa dönem marjinal maliyetine düşecektir ve bu da yeni yatırımları zorlaştıracaktır.

Elektrik üretiminin ve gaz kullanımının çevreye olan etkisi geleneksel özel hususlar listesine eklenmelidir. Elektrik üretimi ve gazın yanması, sera gazı salınımında kilit rol oynamaktadır ve iklim değişikliğini kontrol altına almaya çalışan teşebbüsler elektrik ve gaz (ve ulaşım) sektörüne odaklanmalıdır. Piyasa gerekli olan salınım azaltılmasını sağlamayacaktır. Piyasa mekanizmaları şimdiye kadar denenmiş ve tam bir çözüm önermeyen yöntemlerden biridir.

Genel Müdür Vekili Düzyol, kontrat devri zorlamasını eleştirirken, yasanın da değiştirilmesini istedi...

BOTAŞ'TAN SERT TEPKİ

Makina Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen Uluslararası Doğalgaz Kongresi ve Sergisi 2007'ye katılan BOTAŞ Genel Müdür Vekili Saltuk Düzyol, kontrat devri uygulamasını eleştirirken, 4646 sayılı Doğalgaz Piyasası Yasası'nın BOTAŞ'a birkaç beden dar geldiğini söyledi. Düzyol, pek çok ülkede doğal tekel konumundaki operatörlerin pazar payının serbestleşme sonrası en fazla yüzde 65'lere indirilirken, BOTAŞ

için yüzde 20 gibi gerçek dışı bir hedef konulduğunu kaydetti.

Dünya'nın hiçbir yerinde görülmeyen "kontrat devri" gibi uygulamaların BOTAŞ üzerinde denendiğini, serbestleşme sonrasında bu dev kurum için yüzde 20 gibi son derece gerçek dışı bir pazar payı hedeflendiğini bildirdi. Düzyol, yılda ortalama yüzde 14-15'ler seviyesinde büyümekte olan ve henüz olgunlaşma seviyesine ulaşmamış olan Türkiye doğalgaz piyasasına yönelik 2001 yılında çıkarılan 4646 sayılı Doğalgaz Yasası'nı eleştirerek, mutlaka değiştirilmesini istedi. Batı'nın uzun bir evrimsel süreçten geçirdikten ve yapılanmasını büyük ölçüde tamamladıktan sonra piyasalarda uygulamaya başladığı serbestleşme politikalarının Türkiye'de alelacele uygulanmaya başlandığına dikkat çeken Düzyol, şunları söyledi:

"Batı uzun bir evrimsel süreçten ve yapılanmadan geçtikten sonra piyasalarını ve bu piyasalarda tatbik edilen düzenlemeleri esas almış, ancak Türkiye'de bu yapılırken söz konusu piyasalarda yaşanan evrimsel süreci ve koşulları gözardı eden bir yapı oluşturulmuştur. 4646 sayılı Yasa'da Dünya uygulamalarında çoğu kez önce özelleştirmelerin ve ardından serbestleşmenin olduğu, pek çok ülkede doğal tekel konumundaki sorumlu ve yükümlü operatörünün pazar payının serbestleşme sonrası en fazla yüzde

65'ler seviyesine indirildiği gözden kaçırılırken, ülkemizin sorumlu ve görevli operatörü BOTAŞ için, serbestleşme sonrası yüzde 20 gibi son derece gerçek dışı bir pazar payı hedeflenmiştir. Bununla da yetinilmeyerek tam anlamıyla ölçek ekonomilerinin geçerli olduğu ve bu nedenle şirketlerin birleşmeler ve devralmalar yoluyla büyümeye çalıştığı bir sektörde, sadece bir enerji köprüsü değil, aynı zamanda bir enerji adası olmayı hedefleyen ülkemizin ulusal şampiyonu olan BOTAŞ'm, daha önce TPAO'ya yapıldığı gibi dikey bütünleşmiş yapısı bozularak, iletim, depolama ve ticaret şirketi şeklinde yeniden yapılandırılması ve sadece iletim kısmı kamunun elinde kalacak şekilde özelleştirilmesi öngörülmüştür."

4646 sayılı Yasa, BOTAŞ'a Dar

BOTAŞ Genel Müdür Vekili Saltuk Düzyol, 4646 sayılı Yasa'nın BOTAŞ'a yeni alım kontratı yapma olanağı tanımadığına dikkat çekti. Bu şekilde BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatındaki tekel konumunun sonlandırılması ve alım anlaşmalarından doğan "al ya da öde" riskinin azaltılmasının amaçlandığını, ancak piyasaya yeni girişlere bir dizi kısıtlama getireceğini anlatan Düzyol, şöyle konuştu:

"Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) iznine tabi düzenlemelerle, Dünya'da hiçbir örneği bulunmayan Kontrat Devri

uygulaması ile piyasaya herhangi bir arz fazlası yaratmadan yeni girişler yapılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu durum iktisadi anlamda serbestleşmeden umulan faydaların elde edilmesini neredeyse olanaksız kılmaktadır. Serbestleşmenin temel amacı piyasaya yeni girişler sağlanarak hakim konumundaki oyuncunun etkinliğinin azaltılması, artan rekabet ile piyasanın daha verimli çalışır hale getirilmesi, arz fazlası yaratılarak fiyatların aşağıya çekilmesidir. Arz yönüyle bakıldığında ise serbestleşmenin amacı, piyasada yeni girişlerle birlikte katma değer artışı sağlanarak, pastanın büyüülmesi ve büyüyen pastadan herkesin payını almasıdır. 4646 sayılı Yasa mevcut haliyle bu amaçları karşılamaktan oldukça uzaktır. Enerji alanında coğrafi avantajlarını kullanarak önemli bir oyuncu olmayı hedefleyen ve mega projelere imza atmaya hazırlanan ülkemize ve onun ulusal şampiyonu olan BOTAS'a birkaç beden dar gelmektedir. Bu nedenle mutlaka değiştirilmesi gerekmektedir.”

BOTAS Küresel Oyuncu Olmalı

Saltuk Düzyol, 2010 yılı sonrası için enerji alanında önemli bir aktör olmaya hazırlanan Türkiye'nin içerisinde bulunduğu coğrafyada pazarlık gücü yüksek, dikey bütünleşmiş, büyük ve güçlü enerji şirketlerine sahip olması gerektiğinin altını çizerek, BOTAS'a küresel bir oyuncu olma şansının verilmesini istedi.

“Bu piyasa, BOTAS gibi bir ulusal şampiyon öldürülmeden de pekala serbestleştirilebilir. Bu konuda sektörü düzenleme ve denetleme yetki ve sorumluluğuna sahip EPDK'ya büyük görevler düşmektedir” diyen Düzyol, BOTAS dahil olmak üzere, teknik ve mali açıdan yeterli tüm isteklere itha-

BOTAS Strateji ve İş Geliştirme Dairesi Başkanı Dr. Cenk Pala:

Stratejik bir geçiş ülkesi olan Türkiye, aynı zamanda geliştirilmeyi bekleyen enerji kaynakları açısından potansiyel ve büyük bir enerji pazarı olmaya adaydır. Türkiye, öncelikle Orta Asya ve Hazar'dan sağlamayı planladığı doğalgazı Balkanlar üzerinden Batı Avrupa'daki önemli talep merkezlerine ulaştırmayı planlanmaktadır. AB ülkelerinin sona erecek gaz kontratlarının yerini Türkiye üzerinden taşıyacak gazla ilgili anlaşmalar alabileceği gibi, AB'nin hedeflemiş olduğu serbest gaz piyasası koşulları oluştuğunda Avusturya, Yunanistan, İtalya dahil söz konusu ülkelerin devam eden alım kontratları, rekabetçi fiyat koşulları dahilinde yine Hazar ve Ortadoğu'da üretilen gaz ile yer değiştirebilecektir. Türkiye burada hem çok önemli bir transit ülke konumuna kavuşarak büyük miktarlarda gazın toprakları üzerinden taşınmasını sağlayacak, hem de re-export yoluyla kendi kontratları kapsamındaki gazı pazarlama imkanına sahip olabilecektir. Projelerin Türkiye ekonomisine katkısını Nabucco örneği ile aktarmak faydalı olabilir. Nabucco Projesi, Türkiye içinde 2.5-3 milyar Euro mertebesinde bir yatırım ve onbinlerce insana istihdam imkanı yaratarak gerçekleştirilecektir. Toplam tutarın yüzde 70-80'inin yabancı yatırım olacağı ve boru hattı işletmesinin BOTAS tarafından yapılması yoluyla sağlanacak transit gelir düşünüldüğünde, Nabucco Projesi'nin BTC ham petrol boru hattı gibi dünya çapındaki diğer boru hattı projemizin getirileri ile kıyaslanabilecek makro ekonomik kazançları olacaktır.

Platts Dergisi Enerji Güvenliği Uzmanı John Roberts:

Enerji, Türkiye, AB ve Rusya arasındaki ilişkilerin temel ögesidir. Enerji anlaşmalarının bu üçgenin üç tarafı da eşit ölçüde tatmin etmediğini farz edersek, temel sorun hangi yönde ikili enerji ilişkilerinin gelişeceği olacaktır. AB

bakış açısından, özellikle bir soru sorulmalıdır: AB, Rusya ve Türkiye'nin her ikisinin de mevcut handikaplarını karşılamaya muktedir olabilir mi? AB düşüncesinde, Türkiye kritik bir rol oynamaktadır. AB'nin enerji politikası, şu ana kadar dışarı kaynaklar dikkate alındığından, özellikle üç temel üzerine kurulmuştur: Kuzey Afrika'ya artan güven; Hazar gazına ulaşmayı güvence altına almak ve LNG üzerine artan güven ile esneklik. Burada belirtilmeyen dördüncü bir temel daha vardır: Nabucco boru hattının yapımı açısından, özellikle İran'dan sağlanacak, Ortadoğu boru hattı gazına kapıyı açık tutmak. Enerji konusu AB-Türkiye ilişkilerinde bu kadar önemli bir rol oynadığından dolayı, Türkiye'nin geliştirdiği enerji politikalarının Türkiye'nin AB müzakereleri açısından sonuçları vardır. Eğer AB enerji güvenliğinde Türkiye'nin işbirliğini kazanmak istiyor ise, Türkiye'nin AB'ye üyelik olasılığını olumlu şekilde şu ana kadar belirttiğinden daha net şekilde ifade etmek zorundadır ve eğer Türkiye AB'ye girmek için taşıdığı umudunu devam ettirmek istiyor ise özellikle Hazar'ın her iki kıyısından Avrupa'ya gaz taşınması için transit sistemin geliştirilmesini dikkate alarak AB'nin enerji güvenliği politikasını uygulaması için çok olumlu bir rol oynamak zorundadır.